

Előfizetési ár:
 Helyben házhoz hordva és vi-
 dékre postai megküldéssel:
 Egész évre 6 frt — kr.
 Fél évre 3
 Negyed évre 1 . 50 .
 Egyes szám ára 6 kr.

Hirdetéseket
 olesón közlünk. — Kinestári bé-
 lyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton.

Szerkesztőség:
 hova a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők:
Debrecen, Kis-Csapó-utca 388

Kiadóhivatal:
 hova az előfizetési pénzek, hir-
 detési kéziratok s díjak és a lap
 szétküldésére vonatkozó felszó-
 lamlások intézendők:
Debrecen, Kis-Csapó-utca 388

Kéziratokat nem adunk vissza.
 Bérmentetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:
Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:
S. SZABÓ JÓZSEF.

Örömmünnepe van az egész magyar reformált egyháznak, a magyar protestantizmusnak, a magyar közművelődésnek.

Egy nemes, kiváló tulajdonokkal ékes s mégis a puritánságig egyszerű férfiú, a magyar protestáns Sion egyik őre, a tiszántuli ref. egyházkerület püspöke, ősz pátriárkája töltötte be áldásos életének 80-ik évét.

Gazdag élet, telve felemelő tanulságokkal.

A kis-naményi egy-
 szerű papi hajlék szü-
 lötte hű maradt a jó atya
 s a szülő-hajlék hagyomá-
 nyaihoz, hű maradt az
 igazság törhetlen szere-
 tetéhez, meggyőződésé-
 nek tisztaságához min-
 denkor; s mégis, a por-
 csalmi kis egyházban
 is felkereste őt, ki ez
 egyháznak, egyházának s
 honának élt s olt volt a
 névtelen felistenek dicső
 harcainak közepette is,
 mint az Ur szolgája, —
 felkereste egyházmegyé-
 jének bizodalma s meg-
 adta neki azt a megtiszt-
 tetést, amit egy refor-
 mátus egyházmegye a
 maga dús-gazdag sze-
 génységében adhat leg-
 jobb fiának: az esperesi
 tisztességet.

És a tiszántuli egy-
 házkerület ragaszkodása,
 bizodalma Révész Bálint
 halálával megtisztelte a
 vén ember orcáját, fel-
 kelt ő előtte s oda ültette
 abba a püspöki székbe,
 melyre egy hosszú élet
 munkájával, lelkesedésé-
 vel, törhetlen akaretere-
 jével, jellemével s alko-
 tásaival oly nagyon reá
 szolgált.

Az egyszerű pap-fiu ime, ma hivatalos és hivatott vezére,
 majd nem egy millió református léleknek atyja, ősz pátri-
 árkája kerületének, főiskolánknak, büszkesége a magyar
 protestantizmusnak, pedig az igaz kálvinista pap puritániz-
 musát, hajhatatlan jellemzilárdságát soha le nem vetkezte.

Am nemcsak mint pap, nemcsak mint esperes, nem-
 csak mint püspök dicsekedésünk ő nekünk, hanem mint
 író is. S ha soha egyebet nem tett volna e téren, mint
 hogy megajándékozta a magyar protestáns irodalmat a Geleji
 Katona Kánonainak s a XVI. századbeli református zsinat-
 tok története megírásával s végzéseinek fordításával: már
 ezzel is elévülhetlen érdemet szerzett magának.

S ha nagy, mint a közélet férfja, nagy mint író, nem
 kevésbé kell előtte, mint családatya előtt meghódolunk.

Valóságos „ároni“ család az övé s ő, kit az isteni bölcs
 gondviselés megáldott hosszú élettel, nagy sikerekkel: bizo-
 nyára akkor igazán boldog, ha végigtekinthet gyermekeinek
 s unokáinak számban és érdemekben egyaránt bővelkedő
 során, mikor Kiss Kálmánra, a n.-kőrösi tanítóképző-intézet

igazgatójára, s történet-
 buvárra; Dr. Kis Áronra
 a kitűnő tanferfi és pe-
 dagogiai íróra; *Ielkészné*
leányaira, vejeire, kis
fiára, unokáira, kik tá-
 volból összegyűlve kör-
 nyeznek s vele és aggkora
 örangyalával hű élettár-
 sával együtt oly szép
 családi koszorút alkot-
 nak: megzendül ajkain
 a 138-dik zsoltár; s mi
 is hangoztatjuk: „Igy
 áldatik meg a férfiú, a
 ki féli az Urat!“

Bizony, bizony bol-
 dog ember ő! Az isteni
 kegyelem ajándékai bő
 mértékkel töltettek ki ő
 rajta! . . .

Az Ur megengedte
 neki, hogy túlélje az em-
 beri életkornak a zsoltár-
 író által megállapított leg-
 végső határát. És nem
 hiába könyörgött a zsol-
 táríróval:

„Vidámíts meg min-
 ket a mi nyomorusága-
 inknak napjai után és
 az esztendő után, me-
 lyekben láttunk gonoszt!
 Láttassék meg a te szol-
 gáidban a te dolgod és
 a te dicsőséged azoknak
 fijaiban. És legyen a mi
 Urunknak Istenünknek

szépsége mi rajtunk és a mi kezeinknek cselekedetét erősítsd
 meg mi bennünk; a mi kezeinknek, mondom, cselekedetét
 erősítsd meg!“ Beteljesedett rajta mindaz, mit az Ur ked-
 veltjeinek ígér és meg is ad.

Az a Gondviselés, melynek kegyelmes végzete megtar-
 totta őt hazájának, egyházának, családjának, oltalmazza és
 tartsa meg ősz pátriárkákat, a tiszántuli ref. egyházkerü-
 letnek és iskoláinak, különösen a debreceni főiskolának
 szerető édes atyját még évek hosszú során át.

Dr. Bartha Béla.

Észrevételek a kormány egyházpolitikájára.

Perczel belügyminiszter a képviselőház f. nov. hó 9-iki ülésében nagyobb szabású beszédet mondott, mely sok mindenben kívül egyházpolitikai tekintetben is nagyon fontos kijelentéseket és talán még fontosabb ki nem jelentéseket tartalmazott.

Nem akarjuk itt az egész beszédet bonckés alá venni, — pl. a közigazgatási reformkérdéseknél kifogásolni azt, hogy a szolgálati pragmatikának elkészítésére nézve a junktimot elejti; csak az egyházpolitikai részt tesszük közelebbi vizsgálatunk tárgyává,

Ide tartozó kijelentései a következők: „Egy pár egyházpolitikai kérdést vitat meg ezután, minthogy ez is szóba jött — mondá a miniszter. — A helyzet három irányban jellemezhető.

Az egyik az, hogy konstatálható, mikép mindenki örül, hogy eljutottunk a küzdelem bezárásához(?) és hogy az ellene és mellette küzdők egyaránt örülnek annak, hogy a javaslatok már a napirendről levették. A második az, hogy a javaslat ellenzői — és itt Szapary Gyula korrekt eljárását külön regisztrálja, — a törvényes álláspontra helyezkedtek.

És végre a harmadik az — úgy mond, hogy ma nincs senki, a ki egyházpolitikai téren tovább menni, újabb egyházpolitikai javaslatokat napirendre hozni, vagy kezdeményezni akarna. (Ugy van! jobbfelől.) És én itt, mint a kormánynak leghatározottabb álláspontját jelezhetem azt, hogy különösen két felvetett kérdésre nézve éppugy, a mint a kormánynak soha eszébe nem jutott a kormányra lépése idején előadott program alkalmával, a papi javak szekularizációjának eszméjét felvetni, az ma töle éppoly távol áll. (Helyeslés jobbfelől.) De éppen így kijelentem azt is, hogy a másik kérdés, t. i. a felekezeti iskoláknak államossítása szintén nem képezi a kor-

mány programját és pedig egyéb fontos okokon kívül már csak azért sem, mert nem tudná a kormány, hogy az erre szükséges sok millió fedezetet honnan vegye.

Ellenben komolyan foglalkozik a kormány a katolikus autonomia kérdésének megoldásával, erre nézve majd a kultuszminiszter fog nyilatkozni.

Mindenekelőtt nem áll a belügyminiszternek amaz általánosságban tett kijelentése, hogy a javaslat ellenzői valamilyen a törvényes álláspontra helyezkedtek. Hisz illet a néppártól talán nem lehet mondanunk? A néppárt a revíziót írta zászlójára s fanatizmusával kész bármely pillanatban lángba borítani az országot. Vagy lehet-e azt tagadni, hogy a katolikus klérus igazgatásai ma Magyarországon vallásfelekezetek szerint osztották meg a polgárságot? Hogy van pap, aki vegyes házasságból született fiúnak azt mondja: „Anyádnak nem vagy köteles engedelmeskedni, mert az eretnek”. „A református papnak ne köszönj, mert az Antikrisztus”. Azt sem lehet titkolnunk, hogy sok helyen menyaszonyi koszoru nélkül, szurtos, piskos ruhában küldi a pap a polgári egybekeletés aktusához a házassuló feleket, kik csak azután a templomi szertartáskör öltöznek ki. Az is nyilvánvaló dolog, hogy a néppárt a nemzetiségi vidékeken máris aratott diadalokat; s magyar állambeli egyetemi ifjak a magyarság halálos ellenségének, a néppárt egyik osztrák szövetségének, bécsi polgármesterré történt megválasztása alkalmából üdvözlő táviratot küldtek.

Nem, — a római alsó klérus igazgatása nemcsak, hogy el nem hallgatott, hanem ma féktelenebb, mint valaha s a revízió hangzik mindenfelé a hazában, hol e papságnak némi befolyása van s bizonyára, ha a magas klérus most közvetlenül nem is avatkozik bele, az ecclesia militans közkatonái és altisztei az ő tudtával s hallgatólagos jóváhagyásával csinálják, a mit csinálnak. És a katolí-

kus klérus revízióvalis követeléseihöz szívük mélyéből csatlakoznak a gör. kat. és gör. kel. egyház papjai s nemzetiségi igaztói, éppugy, mint az ág. ev. egyház azon papjai s tagjai, kik lelkükből gyűlölik a magyar szupremáciát.

Alig van tehát oka és joga a belügyminiszternek arra, hogy rózsás szemüvegét tegye föl. Igen, a néppárt ma kicsi, de a papi hatalom, befolyás nagy, a papi és klerikalfeudális pénz sok.

A másik elvi kijelentése a miniszter annak az, hogy *ma nincs aki újabb egyházpolitikai javaslatokat napirendre hozni vagy kezdeményezni akarna*, s ezt az egész kormánypart helyeslése között mondotta.

De mindjárt maga megcáfolta ebbeli kijelentését, midőn azt mondá, hogy a katolikus autonómiával komolyan foglalkozik a kormány, s arról majd a kultuszminiszter fog nyilatkozni.

Meggyőződésünk szerint a katolikus autonómia per eminentiam egyházpolitikai kérdés. A katolikus egyház érdekei itt úgy vannak összeszezővődve az egész magyar állam érdekeivel, hogy e kérdés politikai jellegét elvitatni nem is lehet, nem is szabad s különösen tisztában kell ezzel lenniök azoknak, kik a magyar állam hivatalos képviselésére s jogainak megóvására vannak hivatva. Az igaz, hogy az a kérdés, lehetséges-e valóságos katolikus autonómia, hogyan egyezik ki e tekintetben a hierarchia és a laikus rész, — szóval, hogy legyen-e s milyen legyen az autonómia: ez a katolikusok dolga; de, hogy milyen *ne* legyen, — amint már Deák Ferenc is megmondotta, ez aztán már a magyar állam s az ezt alkotó polgároknak is ügye, felekezeti különbség nélkül.

Mert a kat. autonómiának nem szabad olyannak lennie, hogy csorbítsa a magyar apostoli király és magyar állam nagy áldozatok árán szerzett jogait, felügyeleti hatalmát, szuverénitását s az állami eredetű alapokat és alapítványokat az állam tulajdonjogából ki és a

T Á R C A.

A bosnyák emlék.

Novella.

Írta: CSENGEY GUSZTÁV.

Egy misantrop naplójából.

XI.

És én vagyok az, aki ezt az utolsó fejezetet írom? és én voltam az, aki az elsőt megírtam? . . . Soha sem hinném el másnak, ha ilyen különbséget, ily esodálatos változást mutatna nekem. Magamról is alig hihetem el . . . Alig hihetem, hogy átélem ezt a napot.

Oly zavart, oly bódult vagyok; de meg kell írnom ezt az utolsó fejezetet is.

Milyen rettegve láttam mulni a napokat! Nem mult el egy sem, hogy vele ne lettem volna, ki kell élveznem ezt a rövid időt, több aztán úgy sem jön.

És ő mindig oly nyájasan fogadott . . . Sejtette talán, mily drága lett nekem? . . . Nem tudom; de azzal a különös, szivet átható tekintettel most mindennap találkoztam.

Oly önfeledten tudtunk mi elbeszélgetni. Ha visszagondolok rá, olyan az mint a tüneményes álom, érezzük édes utóhatását, de elbeszélni nem tudjuk.

Csak egy pont emelkedik ki ez édes beszélgetésekből, mi oly különös volt, mi akkor megrendített; de most jól esik, hogy átestem rajta.

Mindjárt az első napokban történt.

Csak most tűnik föl, hogy mennyiszter hagytak magunkra. Akkor is csak ketten voltunk.

— Ő kezét nyújtá felém s mintha valami remegés futna át egész valóján, olyan különös, ismeretlen mély volt hangja, mikor megszólalt:

— Elhatároztam, hogy valamit megkérdezek öntől. Jóbarátoknak ez megengedhető, mégis előre hoesánatot kérek.

— Kérdezhet akármit, szívesen felelek.

— Mondja csak, nemde ön kibékült egykori jegyesével s most azért akart elutazni? S én gyöngédtelesen visszatarítottam!

Egészen elképedve bámultam rá.

— Hogy jött e furesa gondolatra?

— Csak! — lássa, ez olyan természetes! Mire is gondolhattam volna, mikor ugy egyszerre minden ok nélkül, a hónap közepén s vizsgálat előtt akart itt hagyni bennünket. Csalódtam volna?

— Soha sem esalódtam ennyire, mint ebben a képtelen gondolatban! — kiáltottam egészen indulatosan. — Nem, Eszter kisasszony! Az a nő rám nézve nem létezik többé. Sőt annyira megváltoztam, hogy szinte hálás va-

gyok hűtlensége miatt az égnek. Vele talán boldogtalan lettem volna, soha sem tudta volna megérteni lelkemet. Igaz! — sóhajtottam aztán — talán így is boldogtalan leszek; de ahhoz neki legkisebb köze sincs. És mégis — ha boldogtalan leszek is, egy kedves enyhítő emléke mindig lesz életemnek, az ön emléke, Eszter! — Óh bocsássa meg, hogy így szólítottam; de oly nagyon, szívből becsülöm önt, hogy egyszer — utoljára szívem szerint óhajtottam szólítani. És lássa, ha e nő nem tett volna szabaddá, nem ismerhettem volna meg önt! — És ezért esérébe nem kellett volna még a boldogság sem.

Óh hogy ragyogtak ekkor szemei! — Soha sem feledem el. Megragadta kezemet mind a két kezével s oly szokatlan hévvel kiáltá, hogy szinte megrendültem bele.

— Nem, barátom, ön nem lesz boldogtalan . . . Az Isten ne adja, hogy az legyen! . . .

Elsietett a mellékszobába s én bámulva, remegve néztem utána.

Mi volt ez? . . . Ah Istenem! . . . Lehetséges volna, hogy mélyebben érez irántam? . . . Megengedné azt az Isten nekem, hogy megmentője legyek? . . .

Egy örült gondolat lepelt meg: hátha megkérném kezét? . . . Talán — ha választania lehet, könnyebben elutasíthatja azt a másikat.

klérus feltétlen rendelkezése alá becsapészsze, s egy nagy fontosságú kérdés aktáit egy ügyes fogással örökre lezárja.

Á katolikus autonómia tehát e részében határozottan egyházpolitikai jellegű.

Különösen sietett megnyugtani a belügyminiszter ur a katolikus papságot a tekintetben, hogy az egyházi javak államosítása sohase forgott a mostani kormány eszében, most sem forog. Nem gondol a szekularizációra. Helyes. Elég volt most egy lélegzetre ennyi szabadelvű egyházpolitikát csinálni, az új alkotásokat konszolidálni kell, a nemzetnek meg kell pihennie s vérébe átvennie a reformokat. Alkotó kormányok után konzerváló kormányok következnek, sőt némi reakció is elbir a rohamos akció. Ámde az, hogy a papi javak állami eredetű részének — mert csakis erről lehet szó — kérdése ne legyen bolygatva, az attól is függ, hogy viseli magát az a papság. Mert ha ez az állam törvényeivel s érdekeivel merően ellentétbe kerül, ha igazat odáig fajulnak, hogy a társadalmi békét s a magyar állam létét veszélyeztetik: akkor a megfenyítés ez eszközre sem maradhat el.

A kormány nem gondol a felekezeti iskolák államosítására. Ezt mondotta Perczel, ezt hirdette azóta Wlassics miniszter Temesvárott és Berzeviczy Albert a képviselőházban.

Csodálatos változásokon megy át Magyarország közoktatásügyi programja aránylag a legrövidebb idő alatt és pedig anélkül, hogy a politikai életben tulajdonképpen irányváltozás történt volna. Csakis személycseréről van szó. Csáky gr. és Berzeviczy után, kik az államosítás eszméjének voltak szószólói, kik reformálni akarták a felső, különösen a jogi szakoktatást is, — jött Eötvös br. Pulszky Ágosttal s a régi eszmék egyelőre pihenőbe kerültek, új ideák, új törekvések vetődtek felszínre. E korszak rövid ideig tartott — most itt van a

Wlassics minisztersége Zsilinszkyvel, mint államtitkárral s ime, ugyanaz a párt, ugyanannak a kebeléből való kormány kijelenti, hogy neki eszéjében sincs a nép-, vagy közepoktatás államosítása, gör. keleti, gör. kat., szász és tót evangélikus, magyar és nem magyar zsidó, róm. kat. és protestáns iskolák töle békében virágozhatnak; a felsőbb oktatás törvényhozási rendezésének s a jogi szakoktatás reformálásának kérdése pedig az igazak álmát aluszsza. A nagy harcok után a béke olajját nyújtják — római és görög klérusnak. A magyar közoktatásügy kapuja csikorogva nagyot fordul sarkain s a pár év előtt kormány és szabadelvű párt által egyedül üdvezőtöknek hirdetett elvek előtt bezáródik. Az is hamisítatlan szabadelvűség volt, ez is az — mi hát az igaz? Mi tudjuk. Az állami közoktatás Magyarországnak fontosabb érdekesebb a kötelező polgári házasságnál is. De ily körülmények közt arra figyelmeztetjük protestáns hitfeleinket, — hogy vegyék ugyan igénybe a tanítói fizetések 300, illetve lehetőleg 400 frtra kiegészítése végett az államsegélyt, de egyetlen protestáns népiskolát fel ne adjanak. Ne engedjék a protestáns iskolaügyet lépésről-lépésre kisajátítani, míg róm. és gör. katolikusok miniszteri békeprogram alapján teljes mértékben fentartják felekezeti iskoláikat. A protestantizmus veszte volna akkor, ha feladná iskoláit, a többi hitfelekezetek pedig megtartanák!

Ha a magyar állam egész vonalon egyszerre, vagy legalább is az összes felekezetekre aránylagosan államosítja az iskolákat: ez elfogadható, de a protestáns iskolák lassu kisajátítása halálos veszedelem reánk s az igazi szabadelvűségre. Aki az iskola, azé a jövő — e régi tételt új, fényes példával igazolja a ma klerikális Belgium.

Mélyen hallgatott Perczel belügyminiszter az 1848: 20 tcikk megvalósításáról; általában a kormánynak nincs egyetlen szava a protestánsokhoz, akiknek pedig egyházpolitikai diadalait első sorban köszönheti. Berzeviczy Albert pedig, ki ugyan a kormánynak most nem tagja, de első dignitáriusainak egyike volt s hir szerint jövőre még inkább az lesz, kiről némely elég jól értesült ellenzéki lapok azt írják, hogy az igazságügyi tárcát átvevő Wlassics utóda lesz a közoktatásügyi székben: ez a Berzeviczy egyenesen kijelenti, hogy az 1848: 20. tcikk annyit mint a kat. egyházi javak szekularizációja s mivel ezt a kormány visszautasítja, tehát az 1848: 20. tcikk keresztülvitelét is elejti. S a kormánypárt megtapsolta és meggratulálta kétségkívül oszlopos tagjának eme beszédét.

Az 1848. 20. tcikk korszerű megvalósítása nem jelenti a kat. egyházi vagyonszekularizációját. Ez csak azt jelenheti, hogy a bevett vallásfelekezeteknek, amennyiben államellenes tendenciákat nem követnek, azon szükségletei, melyek saját vagyónukból s jövedelmi forrásaikból nem fedezhetők, állami, törvény által megállapított állandó természetű segélyből nyerjenek fedezetet.

Az egyházi javak szekularizációjának kérdését ezzel összezávni nem szabad;

az ellen határozottan fel kell emelnünk tiltakozó szavunkat. Az 1848. 20. tcikk végrehajtásának ma egyetlen józanul gondolkodó protestáns sem akar más értelmet tulajdonítani s az állami eredetű kat. egyházi javak szekularizációjának kérdését ettől teljesen elválasztjuk. Az összes kat. egyházi javak szekularizációjáról pedig józan értelmű protestáns nem is beszélhet, hisz ez minden osztó igazsággal ellenkezik s az összes prot. egyházi javak államosítását is jelentené.

De hát már feledve vannak a Wekerle-kormány-ígéretetek? Hiszen, ha jól emlékszünk, a Bánffy-kabinet magát a Wekerle-miniszterium összes kötelezettségei letéteményese gyanánt tüntette föl!

Hát mi protestánsok is azt mondjuk, amit I. Vilmos német császár mondott Franciaország legyőzésekor, csakhogy mi egészen más érzellemmel és értelemmel: „Welche Wendung durch Gottes Fügung“?

S ugyancsak Berzeviczy beszédében valóságos dithyrambot olvasunk a róm. kat. főpapság hazafiságáról. Arról, hogy az a szegény prot. papság, az a szegény egyház koldus-szegénységében a magyar nemzetiség, a magyar állameszme véd-bástyája — egy miniszter ajakáról sem hallunk egy árva szót sem.

Ellenségeink már most is nevetnek rajtunk s azt mondják, mi a „kifacsart citrom“ szerepét játszottuk.

Amit tettünk, nem bántuk meg, óhajtottuk a reformokat s küzdöttünk értük — eszményi szempontból, a reformokért, s hívei voltunk a kormánynak — a reformok miatt.

De a protestantizmus bármily ürügy alatt való gyöngítése a legbotorabb politika volna a reformok és a magyar nemzeti eszme szempontjából. S ha azt lát-nók, hogy párt- és hatalmi érdekek szempontjából ez csakugyan megtörténék, talán a közelgő választások miatt, vagy rosszul felfogott „pacifikáció“ érdekében, nekünk nem kerül nagyobb fáradtságba az ily végzetes politikával szembe szállni, mint amennyibe került az általunk üdvösnek tartott politikai irányzat önzetlen támogatása.

B. B.

Közélet.

Kiss Áron.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerületnek, a magyar ref. egyháznak. közelebről a debreceni ev. ref. egyháznak, főiskolának s Debrecen városának ünnepe volt e hó 18-ika.

Érdemekben gazdag patriárka-püspöke, Kiss Áron, ekkor ünnepelte övéi s tisztelői nagy serege által környezve 81-ik születésnapját s 80-dik élelévének betöltését.

Tulajdonképp, H. Kiss Kálmánnak, az ünnepelt érdemes fiának „A szatmári reform. egyházmege története“ című műve szerint e hó 20-ika lett volna e szép ünnepnek napja. De hát Kiss Áron püspök mindig a kötelességek embere volt s megmaradt most, az emberi kor végső határán is annak. Neki több a konvent, mint a 80 éves örömműnep s mert 20-án már a konvent bizottsági ülései, 21-én tárgyalásai megkezdődnek, tisztelői, családtagjai már hétfőn, 18-án ülték meg az Isten kegyelméből adott nagy napot.

Az érdemekben megőszült főpásztor puritán jelleme irtózott minden zajos ünneplestől. Csak családja, közvetlen szerettei körében óhajtott megülni azt a szép napot, mely csak kiváltságosak osztályrésze.

Néhány pillanat mulva Eszter visszatért, valami munkát hozott be, visszaült helyére s már most sokkal nyugodtabb volt; de szemében még mindig tündöklött az az ismeretlen bűbáj, amit leírni nem lehet.

Remegeve néztem, egész valóm lázban égett... Most kell megtörténnie... Hisz ugyanis mindegy már... nyomorultabb már nem lehetek...

Eszter észrevette fölháborodásomat, megdöbbenve kérde:

— Valami baja van barátom? — Mért néz oly különösen rám?!

Átkozott sebforradás — ismét eszembe jutott. Milyen rút lehetek én most, mikor ilyen különösen nézek rá!

Erőszakkal akartam nyilatkozatra birni nyelvemet... lehetetlen volt...

E kinos pillanatban egy mentő ötletem támadt: megírom neki

Lázongó vérem egyszerre lecsillapodott. Ideje volt, mert Eszter már igazán megrettent miattam.

— Istenem — ön csakugyan rosszul van! — Nem, nem, Eszter! — szóaltam meg végre — de lássa, valami nyomja a lelkemet, valami átadni valóm van — elfogadja?

— Miért ne fogadnám el? — és mi az?

— Mindjárt behozom!

Szobámba siettem s hirtelen a következő levelet irtam:

(Vége köv.)

De a közszeret és köztisztelet elől nem zárkozhatott el teljesen.

E hó 17-én este már a híres debreceni daloskör szerenáddal tisztelte meg, s e meglepetésre az aggastyán oly lélekemelő beszédben mondott köszönetet, mely az összes jelenvolutakat elragadta.

18-án pedig egymást érték nála a tisztelgők. Reggel korán ároni családjának tagjai üdvözölték, kik közül H. Kiss Kálmán, dr. Kiss Áron, magok is érdemekben megőszült munkásai hazánknak s egyházunknak, s Kiss Pál I. gimn. oszt. tanuló, a nemes törzs utolsó hajtása, Kiss Gedeon szatmári rendőrfőkapitány, az örökifju „Gida bácsi”, — s az ünnepelelt leányai, vejei, unokái s mindenek fölött neje, az áldott „Berta néni”, aztán Kiss Albert orsz. gyűlési képviselő, családja s veje, dr. Nagy Zsigmond jelentek meg.

Majd a ref. egyház presbiteriumának küldöttsége tisztelgett, *Simonffy Imre* kir. tanácsos, polgármester, vezérlete alatt, s üdvözölő beszéd kíséretében átadta a presbiterium díszesen bekötött jubileumi jegyzőkönyvét, mely Somogyi Pál tollából ered.

Majd a főiskolai tanári kar tisztelgett tisztelettel s a tisztelgők nevében *Sass Béla* igazgató tartott egy, az ő kiváló beszédei között is valóban első helyet foglaló üdvözölő szónoklatot, melyre a püspök, iskolánk atyja, úgy válaszolt, hogy alig maradt szem szárazon.

Ezután különböző küldöttségek egymásnak adták át a kilincset. Tisztelegtek pedig:

A debreceni ev. ref. tanító-testület *Dávid Mihály* elnök vezetése alatt.

A debreceni kereskedő társaság nevében *Zádor Lajos* elnök.

A debreceni kereskedelmi akadémia tanári kara *dr. Bayer József* igazgató vezetése alatt.

A debreceni honvéd tisztikar nevében *Görgey m. k. honvéd ezredes*.

Debrecen sz. kir. város tanácsa élén *Simonffy Imre* polgármesterrel és *gr. Dégenfeld József* főispánnal. Az üdvözölő beszédet *Simonffy Imre* polgármester tartotta.

A m. á. v. debreceni üzletvezetősége nevében *Dobieczky Sándor* felügyelő, üzletvezető.

A debreceni r. k. lelkészkezdő papság és egyházi bizottmány élén *Wolafka Nándor* plébános, címzetes püspök.

A kereskedelmi és iparkamara küldöttsége élén *Szabó Kálmán* nagykereskedő, elnök, üdvözölte a püspök urat.

A „Debreceni Ellenőr” szerkesztősége nevében *Koncz Ákos* felelős szerkesztő beszélt.

A „Városi dalárda” választmánya élén *Márk Endre* elnök üdvözölte az ünneplő főpapot.

Az ev. ref. felsőbb leányiskola tanári testülete *Dóczy Gedeon* és *Kalocsa Róza* igazgatók vezetése alatt tisztelgett.

A „Csokonai”-kör választmánya nevében *Szell Farkas* elnök és *dr. Bakonyi Samu* főtisztikár üdvözölő iratot nyújtottak át az ünnepelelt püspöknek.

A hivatalos testületeken kívül számos magános tisztelgő is felkereste a köztiszteletben álló főpap ünneplő hajlékát, így: *Szell Farkas* kir. táblai tanácselnök családja, *Losonczy Almos* főorvos és családja, *Vértessy Arnótd* stb. stb.

Üdvözölő táviratokat küldtek: 1. Az összes ev. ref. püspökök; 2. *Filó Lajos* nagykörösi lelkész; 3. *Thaly Kálmán*; 4. *Ádám Gerzon* nagykörösi ref. főgimn. igazgató; 5. *Dr. Soós Imre* nagykörösi főgimn. tanár; 6. A nagykörösi ev. ref. főgimnázium tanári kara; 7. *Mitrovits Gyula* sárospataki theol. akadémiai tanár; 8. A sárospataki ev. ref. tanárok; 9. *Jandrisics János* róm. kath. apátplébános és még igen sokan.

Délben családi ebédet adott az ünnepelelt, melyre azonban a családtagokon kívül hivatalosak voltak: *gr. Dégenfeld József* főispán, *Simonffy Imre* egyh. főgondnok, polgármester, *Puky Gyula* kir. táblai elnök, *Szell Farkas* tanácselnök, *Igyártó Sándor* törvényszéki elnök, *Joó István* egyházkerületi középiskolai felügyelő, az összes debreceni ev. ref. lelkészek, *Csók István* festőművész, *Sass Béla* akad., *Dóczy Imre* gimn., *Kovács Lajos* tanítóképző intézeti igazgató, *dr. Kovács Sándor* jogakad. dékán,

Szinay Gyula orsz. gyűl. képviselő, *Kovács József*, *L. Nagy Bálint*, *Kertész János* presbiteriek, *dr. Medve Kálmán*, *dr. Ujfalussy József*, *Balogh Ferenc*, *dr. Öreg János*, *dr. Bartha Béla* főisk. tanárok.

A szép ünnepély harmóniájából csak *Hajdúvármegye* s a helybeli ág. ev. egyház hiányzott s a rendkívül szépen sikerült jubileumi ebédén jól esett volna egy felköszöntőt az egyházkerület nevében is hallani.

Kiss Áron püspök életrajzi adatait *H. Kiss Kálmán* említett műve után következőkben adjuk:

Kiss Áron született Szatmármegyében *Kis-Naményban*, 1815. nov. 20-ikán. Szülei voltak *Hegymegi Kiss Áron* lelkész és *Solymosi Erzsébet*. Az elemi iskolákat szülőhelyén végezte. 1825. nov. 2. a szatmári kollégiumba ment tanulni s *Cseresznyés Sámuelnek* legkedvesebb tanítványa lett. 1832. januárban a sárospataki főiskolába ment, hol önére jén tartotta fenn magát 1838-ig, tanulva, s egyes uri családoknál egyszersmind nevelőséget is folytatva. Atyja halála után (1834. febr.) még inkább saját erejére utaltatott. Majd akadémiai pályáját mint 8 éves diák bevégezvén, a nevelősködésként megtagarított pénzzel a német nyelv megtanulása végett *Lőcsére* ment. Elindulásakor meleg részvéttel bocsátá el a halálhoz közelgető tudós *Nyíri István*, a pataki főiskolának akkori rektora, s adta ki 34 kitünősztályzattal ellátott bizonyítványát. Egy év múlva *Lőcséről* visszatérve, 1839. aug. 7-én Debrecenben letette az első lelkészi vizsgát s még azon évben *Mészáros István* káplánja lett Szatmártn, 1840. ápril végeig, a midőn *Németi* ment át káplán-tanítónak. Németiben 3 évig tanítá az elemi iskola más-más osztályait; egyszersmind főnöke, a sokat utazó és sokszor betegeskedő *György József* esperes mellett, majdnem az összes papi terheket vitte. 1843. Csécsé és *Porcsalma* választá meg rendes lelkészül s az egyházmegyei tanács az utóbbiba rendelé. 1843. ápr. 25. ment *Porcsalmára* s püspökké választatásáig, 1890-ig ott lakott, megpróbálva testben, lélekben az egészségtelesség, tűz, árvíz s más anyagi vészekkel és sok, mely fájdalmat okozó családi bánattal, de folyvást támogattatva a kegyelem Istenétől! Az utolsó lelkészi vizsgát 1843. aug. 12. tette le kitünős eredménynyel, a midőn fel is szenteltette. 1845. *György József* már vizitálni vitte. 1846. ápr. 3. e. m. aljegyzővé s ugyanakkor Szatmárvármegye táblabírájává választatott. — 1848. máj. 24. e. m. főjegyzővé s a miniszteri értekezletre képviselővé lön megválasztva. — Ugyanez év nov. havában Szatmármegye önkéntes honvédei közt tábori pappá lett s részt vett az erdélyi hadjáratban. Ezért s a traktus határozatából szerkesztett hódolat-nyilatkozatért — vádoltatva a hozzá egykor legközelebb áll pályatársak által is — az 50-es években sok zaklatást kelle kiállania, sőt főjegyzői állását is megfosztották s később mint aljegyzőt helyezték vissza; de az egyházmegye 1857. ismét főjegyző és tanácsbíróvá választá. A pátenstilágban újabb zaklatások napjait élte. Az egyházmegye irományait *Tutzingen* szolgabíró s fegyveres csendőrök vették el tőle. 1860-ban nagyheréten Szatmárra idézték, majd a megyefőnök, majd a járási szolgabíró, majd később egy törvényszéki tanácsos elé. A páten elleni küzdelmek győzelemmel végződtek s 1860. nov. 20. esperessé választatott. s esperesi tisztét három évtizeden át viselte. Esperesi működésében egyházmegyéje érdekeinek lelkiismeretes és buzgó védelme, munkaszeretet, erély és kitartás jellemzik; a szeretetet, kiméletességet s méltányosságot soha sem tagadta meg senki irányában; de a törvényes alapról sem tért le még senki kedvéért soha. Hivatali hűsége általánosan ismeretes. A polgári téren Szatmárvármegye ügyeiben 1846. óta folyvást részt vett. A megyei iskolaszékek, míg az a közgazgatási bizottságba nem olvasztatott, mint a 3 szatmári ref. esperesség képviselője folytonosan tagja volt. Míg püspökké nem lett, tevékeny tagja volt az egyházkerületi gyűléseknek. Mint szónok is igen kedvelt egyéniség volt. Szatmármegye elhalt jelesei felett valláskülönbőség nélkül tett szónoki szolgálatot.

Ujdonságok.

Egy református egyház község pusztulása. Szomorú hírt kaptunk egyik levelezőnk-től. A szép erdélyben, a kolozsvár-deési utvonall irányában, Szamosujvár közvetlen szomszédságában fekszik egy falu; *Dengeleg*. E kis községet még a régi jó időkben tiszta magyar ajku, teljesen magyar érzelmű, és állapotokkal megelégedett emberek lakták. Még nem is oly régen volt vagy 10—15 család a faluban, kik drága magyar nyelvünkön beszéltek egymással. Aztén rossz idők jöttek... A kis község teljesen átváltozott, cserbenhagyta régi jó tulajdonait, s jelenleg a fölötte szomorú tapasztalatra jutunk, hogy *Dengeleg egészen eloláhosodott* s elszokott még a templomtól is, a mire talán nagy befolyással volt az a körülmény, hogy a falu körlelkészéhez tartozik, s pap csak minden negyedik vagy ötödik héten vetődik hozzájuk. — Pedig azelőtt ennek a községnek igen jó híre volt, s egytől-egyig tősgyökeres magyar emberekből állott; ma? — oláh beszéd hangzik egy a kicsinyeknek, mint a nagyoknak ajkairól s a magyar ref. lelkész igéit talán meg se értenék. Szomorú jelensége ez az időnek, mikor ugy is oly kevesen vagyunk, s a mikor minden egyes vallásos protestánsra nagy szükségünk van; hát még ha egész község hagyja el magyarságát és hitét? Bizony nagy része van ebben a nyomoruságnak is, még a létért való küzdelemnek. *Dengeleg* sorsa is egyik kiáltó szó a mai áldatlan állapotokkal szemben.

As EMKE választmányi ülései rendszerint fölötte elszomorító képet szoktak elénk tárni az erdélyrészi ev. ref. egyházak s azok lelkészeinek *sanyaru anyagi helyzetéről*, s bizony, az ilyen választmányi ülések hathatós kifejezői esetről-esetre az erdélyi ref. papság fájdalomteljes panaszainak, mintegy hatalmas bizonyosságai annak, hogy a szerföltött káros állapotok kellő orvoslására az idő nagyon is elérkezett. Valóban, különösen az újabb időkben oly gyakoriak s oly annyira keserűek ezek a segélykérések, hogy azoknak kiáltó szó gyanánt elhangzani hagyása halálos véteknél nem tekinthető egyébnek. — Nem különb a helyzete nagyrészt a tanítóknak is. Az EMKE-nek e hó 12-én lefolyt választmányi ülésén segélyért folyamodtak a *puszta-kamarási, istvánházi, balai* ref. egyházközségek; s a *szász-újosi* ref. lelkészek 50 frt, a *pagoesai* ref. tanítónak 25 frt segély lett megszavazva. Vannak lelkészek, kik 6—8 tagu családjaikkal 150—300 frt évi *jövedelemből* kénytelenek tengődni s mint az „*Ellenzék*” megjegyzi: igen sok családnak még *betevő falat kenyere* sincsen, s az egyház és a magyar kultúra szolgálatában buzgózkodó ref. lelkész *családjával együtt sokszor napokig éheznek*... Bizony, elszomorító hírek ezek... i. zs. b.

Eljegyzések. *Öreg Honkát*, *dr. Öreg János* debreceni főiskolai jogtanár leányát eljegyezte *dr. Galánty János*. — *Mocsáry Erzsikét*, *Mocsáry Imre* andornaki földbirtokos leányát, *Mocsáry Lajos* volt országgyűlési képviselő unokáját eljegyezte *Lipsey Árpád* tiszafüredi földbirtokos.

Mayer Ármin tanító, a szepesbélai iskola volt igazgatója és a szepesi tanítóegyesület sok éven át volt alelnöke, negyvenhárom esztendőn át dolgozott fáradozott és most, hogy a község lépéseket tett a felsőbb helyről való megérdemelt kitüntetésért, hirtelen meghalt. A haláleset nagy részvétet keltett mindenfelé.

Kolosszár társas élete élénk pezsgésnek indult; egymás után következnek a dal- és zeneestélyek, különböző matinéek. Ujabbán a „*Kolozsvári Dalkör*” rendezett igen sikerült dalestélyt nov. 9-én a városi Redout-ban a következő műsorozattal: 1. „*Vidd el fecske, vidd el*” *Imrefi B.-tól*. Előadta a *dalkör*. 2. „*Szerenád*”, *Makai Emil* monológja, szavalta: *Farkas Margit* k. a. 3. „*A szabadsághoz*”, férfikar, szövegét írta: *Erdődi Dániel*, zenéjét szerzette: *Lányi Ernő*. Előadta a *dalkör*. 4. „*Isten veled*” vegyes kar, szövegét írta *Losoncy János*, zenéjét szerzette *Zimai Ferenc*, előadta a *dalkör* nő- és férfi kara. 5. Magyar népdalok férfi kar, írta *Lányi Ernő*; előadta a *dalkör*, —

A sikerült, nagy tetszéssel fogadott estély után — a more patrio — reggelig tartó tánc következett.

A tusséri hipnotizálás ügyében Neukom vádolt ellenében indított perben a nyiregyházi törvényszék beszüntető határozatot hozott. Az eljárás költségei — körülbelül 200 frt — a kinstár terhére estek. Az ügyesség felebbezett.

Siketnéma házasságkötése. Mátray Lajos budapesti II. kerületi anykönyvvezető múlt vasárnap, — f. hó 17-én — adta össze házasúrnak Tökés Ferenc iparost és Puchinger Veronát. A vőlegény is, menyasszony is siketnéma. Mivel nemesak jelekkel képesek magukat megértetni, hanem írni és olvasni is tudnak, az anykönyvvezető siketnéma „tolmács” mellőzésével, velük írásban érintkezett. Tudtukkal az új rend életbelépte óta ez Magyarországon az első siketnéma házasság.

Sz. Bálint Gábor, kolozsvári egyet. tanár, a Zichy expedíció egyik tagja: e hó második felében, általános óhajtnak engedve — felolvasást fog tartani kaukázusi utjáról. Az érdekes felolvasás elé Kolozsvárnak egész művelt közönsége rendkívül érdeklődéssel néz, annyival inkább, mivel ez lesz az első nyilvános felolvasás az expedíció viszontagságairól, mivel dr. Szádeczky Lajos e nagy utról eddig csakis egyetemi bevezető előadása folyamán emlékezett meg.

Lippán, hol hat évi küzdelmes élet után sem tarthatta fenn magát egy magyar lap: új román hetilap indult meg Brända tanár szerkesztése és kiadásában — „Ravicia Lipovei” (Lippai Ertesítő) cím alatt.

Végrendelet hamisítás miatt elfogatási rendeletet adott ki a palermói rendőrség a Sgadari bárók, Carpinello Gagliardo br. s Polizello és Rampolla bárók ellen. Ez utolsók Rampolla bíbornok kedves unokaöccsei. Mindannyian külföldre szöktek. Elfogták azonban a hamisításban résztvevő közjegyzőt s a megvásárolt három hamis tanut, kik a legelőkelőbb társadalmi körökhöz tartoznak. — Képzeltető, hogy a palermói patriciusok körében a botrányos eset méltó felháborodást keltett.

Országgyűlés.

Nov. 16.

Elnök: Teleszky István.

Jegyzők: Balogh G., Perczel B., Schöber E.

A kormány részéről: Bánffy br., Erdély, Dániel.

Múlt ülés jegyzőkönyve felolvasása és hitelesítése után:

Hegedüs S.: a IV. bíráló bizotts. elnöke bemutatja a bizottság ítéletét Janits Imre képvis. mandátumáról, mely szerint a bizotts. a kérvényt elvetette.

Perczel B.: felolvassa az ítéletet.

Beöthy A.: Hol a különvélemény?

Perczel B.: (megtalálva) felolvassa a különvéleményt is.

Elnök: Janits mandátumát végleg igazoltnak jelenti ki.

Szederkényi N.: Crnkovich és Jellasic horvát képviselők lemondása okául a horvát-nemzeti párt presszióját, mely annak szervezetében van — találja, s az összes horvát képviselők ellen fenforgó mentelmi ügyet jelent be.

Beöthy A. teljesen hozzájárul Szederkényi felszólalásához.

Olay L. záros határidő elrendelését kéri.

Elnök: kimondja a mentelmi bizottság utasítását, hogy jelentését az ügrről 15 nap alatt tegye meg. (Helyeslés.)

Elnök: következik az 1896. évi költségvetés tárgyalása.

Sporzon E.: Saját képviselőségének kifogásolhatatlanságát magyarázza, Beöthy Ákosnak nehélyli, hogy a szabadelvű párt tagjait rebach-lovagoknak, tantième-vadászoknak nevezte — Ugron Z., Várady K.; Vajay I., Rudnyánszky B., Molnár Jozsiás beleszólása után a választói lajstromok kiállítását védve: — elfogadja a költségvetést.

Matkovich Tivadar: Bizalmatlansággal

viseltetik a kormány iránt; a zágrábi eset korigálásával nem elégszik meg; a bécsi csöcseléknek az uralkodó akarata elleni demonstrációjából kihozza, hogy ő felsége trónjának csak Magyarország nyújthat biztosságot; közgazdasági kiegyezéssel foglalkozik; — a költségvetést nem fogadja el.

Apponyi A. Az ellenzék támadása ellen, a kormánypárt védelme nem adakvált, mert a kormánynak egész 20 évi politikája és gazdálkodása ellen intéztetett a támadás, a védelme pedig csak egyes kiragadt tételekre történt; le akar számolni a kormányzati rendszer minden nagyobb súlyú állításával. Reflektál Pulszkyra, hogy neki az ellenzéki pártok összevesztése helyett, csak saját gondolatai összebonyolítása sikerült; Berzeviczyre, ki beszédében az ellenzék elleni vádakát, s a kormány védelmét reaszumálta, de nem gyengítette meg a kormány ellen — péld: a mezőgazdaság ügyében felhozottakat, melynek nem felelnek meg a szerencsétlen vámpolitika, keresk. szerződések, fogyasztási adó-politika. Minden nagy kérdés előtt meghibban a kormány energiája, s akarási és cselekvési képessége szünetel. A pénzügyminisztertől kívánja tudni a kiegyezésben a követeléseket és engedelményeket, álláspontját a bankkérdésben; szólnak ebben az önálló jegybank létesítése a meggyőződése, melyben az alkut hosszúra, s az ország szabad kezét megkötni nem szabad, nehogy ellessék attól, hogy 1903-ban az orosz, olasz, román, szerb szerződések lejáratakor saját különösen mezőgazdasága védelmére szerződhetsek; a közös bank alapján is történjék megállapodás Magyarország hiteligenyei kielégítésére; a fogyasztási adók feletti önrendelkezési jog megszerzesség, a magyar közgazdasági és pénzügyi érdekeknek megfelelőleg; az örlési engedélylyel visszaélések megszüntetése; — ezek nincsenek a pénzügymin. beszédében. A mi megvan benne nagyok, mert sokba kerülnek, de organikusoknak szóló nem tartja — nem a nemzeti organizmusból eredő szükségletek és igényeknek felelnek meg, hanem ötlet, — alkalmoszerűek, rendszer nélkül, s innen aztán nem megfelelők az intézmények egy szinte félmilliárdos költségvetésnek. A mi legjobb — a törvénykezés sem egészséges; hát a községi és vármegyei autonómia? — a főispáni hatalom, a protekcióval; maga a parlament — a választói lajstrommal, s a mi ezzel egybefügg, s a felsőház a kinevezések általi számarány-módosítgatással? Reflektál Szapary grófnak a 67-es kiegyezés iránti felhívása felől adott felfogására különösen Berzeviczynek; s Ugronnak 48-as alapon történt meghívására. A 67-es kiegyezés ereje még kipróbálva nincs — ezt restituálni kell a 75-ös alapról, mely azt diszkreditálta. Szólok politikai becsülete a 67-ki alaphoz van kötve, azt akarja helyreállítani. A romlott rendszert előmozdító költségvetést nem fogadja el. (Hozzantartó zajos helyeslés bal és szélsőbalon!)

Elnök: az ülést 5 perczre felfüggeszti; szünet után a költségvetést a hétfői ülés napirendjére tüzi.

Helly Ignác: interpellációt terjeszt be a törökországi állapotokra nézve nyerendő felvilágosítás végett, tekintettel a hatalmak közt történt megegyezésekre, a flotta demonstrációra, a török-terület integritásának biztosítására és arra, hogy a berlini kongresszuson résztvevő hatalmakon kívül, mely hatalmak vettek részt az egyezményben.

Elnök: az interpelláció közöltetni fog a miniszterelnökkel.

Tibád A. Interpellációja az 1890. június 21-iki törvényre tekintettel a horvát községi autonómiaira vonatkozik.

Bánffy nem ad most érdemleges választ; de kijelenti, hogy már is belátta, hogy a törvényben helytelen kifejezések vannak. (Kellemtelen és személyeskedő szóváltások után kivált Tibád és Bánffy közt).

Elnök: az ülést 2 órákor bezárja.

Nov. 18.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Hévízy J., Molnár A., Perczel B.

A kormány részéről: Bánffy br., Lukács L., Wlassics Gy.

Elnök: Az ülést megnyitja, a múlt ülés jegyzőkönyvét felolvastatván, hitelesítik.

Bemutatja Vályi Árpád egészségi szempontból 6 havi szabadság adása iránti kérvényét.

A ház megadja.

Elnök: Bemutatja a belügyminiszter átiratát, melyben a házat értesíti, hogy holnap, mint ő felsége a királyné neve napján a Mátyástemplomhan ünnepélyes istentisztelet lesz; ennél fogva javasolja, hogy a ház holnap fél 12-kor tartsa ülést. (Helyeslés.)

Krajcsik F. a mentelmi bizottság előadója betérjeszti a bizottság jelentését Horváth Gy., Drakulics P., Ugron G., Bartók L., Polónyi G. és Ugron Z. mentelmi ügyében. Napirendre tüzik.

Horváth B. a kérvényi bizottság előadója bemutatja a kérvények 21-ik jegyzékére vonatkozó jelentését.

Szederkényi N. a szombatokon leendő kérvénytárgyalást ajánlja.

Beöthy A. csatlakozik az indítványhoz, s a ház elfogadja.

Elnök: következik a költségvetés.

Drakulics P. visszaemlékezéssel gnyolvva a volt kormányt, kielégített boszuérzettel tekintve a mostanit: Bánffy ellen felhozza a szerb kongresszus s a beocsini cémentfoldek ügyében tett interpellációit, melyekre a miniszterelnök ígért, de nem adott feleletet — a költségvetést nem fogadja el. (Helyeslés a baloldalon.)

Láng L. reflektál Drakulics beszédjére, különösen bírálva Apponyit, védve a kormányt, elfogadja a költségvetést. (Helyeslés a jobboldalon, szónokot üdvözlök.)

Asbóth J. Harca hi a parlamenti oligarchia ellen. Polemizál Berzeviczyvel (Vajay I. közbeszól, elnök figyelmezteti); beszél a korona és nemzet közé tolokodó kormány, odiosus párturalomról. (Tetszés és éljenzés.)

Vajay I. kéri, hogy beszédét holnap mondhasa el. (Helyeslés.)

Elnök az ülést 1 óra 40 perckor berekeszti.

Nov. 19.

A képviselőház mai ülése 1/2 12 órákor kezdődött, mivel a kormány tagjai és a notabilitások Budán a vártemplomban misét hallgattak, hol a katonaság is képviselve volt.

Ülés kezdetén Vajay István tartotta meg beszédét, melyben elítéli a költségvetést általánosságban sem szavazza meg.

Josipovich Géza horvát képviselő, hivatkozva több ellenzéki szónok beszédére, a horvát nemzet loyálisát vette védelmébe. Oly események — ugymond — mint a zágrábiak, leiketlen izgatás eredményei.

Kijelenti, hogy Khuen Héderváry gróf horvát bánt igaztalanul hurcolta meg a horvát jogpárt s igaztalanul támadta a magyar sajtó is, mert ha a tartománygyűlésen Magyarországot támadta a Starcsevics-párt, úgy ő mindig erélyesen verte vissza a támadást Czrnkovics Miklós és Jellasic Cyula nem a klub statutum kényszere folytán hanem önként mondták le magyar mandátumukról. (Általános helyeslés.)

Issekutz Győző nemzetipárti képviselő hosszabban beszélt a budget ellen, melyet nem fogadhat el.

Ülés vége dé'után két órákor.

Egyházi élet.

Egy új br. Baldácsy. Budapesten felállítandó ev. ref. felsőbb leányiskola alapját vetette meg egy budapesti r. kath. háztulajdonos, Baár János, ki három pesti házat, — miknek értékét százezer frtnál többre lehet számítani — fennebbi célra hagyta, melynek nemesak humánus és hazafias, hanem magasabb felvilágosodási jelentősége is van. A szép hagyomány eredete munkásság és szorgalom, mert a hagyományozó mint kertész kezdte pályáját. Az áldó természettel közvetlen érintkezve emelkedett azon elhalálozásra, hogy ő is hamisítatlan célnak hozza aldozatul munkája gyümölcsét. A budapesti ref. egyház külön gyászjelentést adott ki. A jöltévo temetése

f. hó 10-én történt, melyen Szász K. püspök, Darányi I. miniszter, Hegedüs S. s több református kitünőségek jelen voltak. Nem magának élt, nem magának halt meg. Magasztos cél hozköszönetet az azt elérni segítő áldozónak. A nemes szellem kuffejéből hulljon áldás sirjára, hogy teremjen virágokat, miket kedvelt. Ő lelke virágaiból kötött magának herdashatatlan koszorút.

Ujpesti rendes lelkészszé egyhangulag **Mády Lajos**, eddigi — 20 év óta — helyettes lelkész választották. Megérdemelt jutalom!

Baltik Pál, a báthi (Hontmegye) ág. ev. egyház új lelkésze e hó 16-án érkezett meg hívei közé; beiktatása december 1-én lesz, melyet a beiktatandó édes atyja, Baltik Frigyes püspök fog végezni.

Tanügy.

Hajdúvármegye tanfelügyelőjétől, **Eötvös K. Lajos** urtól vesszük a következő értesítést: Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltósága Magyarország oktatásügyi színvonalának megítélésére fontos tényezőnek ismervén el a nép- és szakoktatás terén működő tanfériai irodalmi működésének bemutatását az ezredéves országos kiállítás népoktatásügyi alosportjában; e tankerületbeli összes kisdudóvódiák, elemi-, felső nép- és polgári-, iparostanonc-, alsófoku és felső kereskedelmi iskolákban, — felsőbb leányiskolákban és tanítóképezdében működő tanító és tanár urakat s tanítónőket felkérem a f. évi 60,220. sz. közokt. min. rendelet folytán, hogy összes önálló nyomtatásban megjelent irodalmi műveikből (legyenek azok szakbeliek vagy szépirodalmiak) egy-egy példányt külön sötét táblában, hátul aranyozással bekötve, a szükséghez képest jegyzék kíséretében f. évi december hó 31-ig az alább nevezett csoportbiztoshoz sziveskedjenek beküldeni, és pedig: 1. a kisdudóvódiákra vonatkozó műveket és az óvodákban alkalmazottak egyéb — pl. szépirodalmi — műveiket dr. Morlin Emil közokt. min. osztálytanácsos csoportbiztoshoz (közokt. miniszterium), 2. az elemi iskolákra és emberbaráti intézményekre vonatkozó műveket, vagy az e téren működő egyének más irányú műveit György Aladár csoportbiztoshoz (Budapest, József-körút 10. sz.); 3. a felső nép- és polgári iskolákra vonatkozó műveket vagy az e téren működő szakfériai és nők szépirodalmi munkáit dr. Gopcsa László min. fogalmazóhoz (közokt. miniszterium); 4. a felső nép- és polgári iskolára vonatkozó műveket vagy az e téren működők szépirodalmi és más munkáit Szuppán Vilmos felsőbb leányisk. igazgató csoportbiztoshoz (Budapest, váci körút 23.).

Több kiadást ért művek közül csak az utolsó kiadás küldhető be. Kisebb értekezések vagy külön lenyomatok egybekötendők „Értekezések” háttérrel.

A kik esetleg a kir. tanfelügyelőség útján kívánják műveiket felterjesztetni, sziveskedjenek azokat dec. 20-ig hozzám küldeni.

Debrecen, 1895. nov. 12.

Eötvös K. Lajos,
kir. tanfelügyelő.

Tanulság a kormány és a szabadelvű pártra.

Somogy, november 12.

Hazánkban a mióta — Rákóczy Ferencz szabadság harca leveretett, Dunántul egyes megyei voltak leginkább kitéve a hécsi reakció befolyásának.

Ennek oka nem csak az volt, hogy Dunántul azon része hazánkban, melynek egy része Bécshez és az osztrák örökös tartományokhoz közel fekszik, hanem az is, hogy a dunántuli gazdag arisztokrácia közel két század óta a legaulikusabb és legklerikálisabb volt, s a német vagy inkább osztrák reakcionárius közszellem itt sok helyen kedvező talajra talált.

Az arisztokráciára legyen elég felemlítünk, hogy a Dunántul az Eszterházyak és Zichyek szűkebb hazája.

Mióta az egyházpolitikai reformok körüli harcok megindultak, a reakcionárius arisztokrácia és az ultramontánizmus a nemzetiségek kivül Dunántul egy nagy részére terjesztette ki agitacionális működését, s itt toborozta híveit.

Sopron-, Mosonyvármegyékben a most lefolyt bizottsági tagsági választásoknál a néppárt sok helyen győzelmet vívott ki, Veszprémmegyében is több helyen eredményt ért el.

Somogy megyében kevés helyen, a csurgói járásban nemcsak a néppárti plébánosok, hanem az ezekkel szövetséges Szalay Károly jelenlegi országgyűlési képviselő is két választási körben, a hol bizottsági tagként jelölve lett, elbukott. Azonban nem tagadható, hogy még Somogy megyében is a néppártnak egyes hívei választották meg, és habár megérszerte a néppárt legnagyobb részben legyőzöttnek tekinthető, mégis senki se állíthatja, hogy vezetőik, a nép és intéző körök a szabadelvűség által vezéreltetek, mint inkább egyes kottériák s a megyei apparátus jelöltjei győztek, s a választott bizottsági tagok egy nagy része, ha Apponyi Albert jut kormányra, minden lelki-furdalás nélkül lesz Apponyista.

Ugy az „Óráló”, mint más budapesti lapokban már évek óta figyelmeztettem a kormányt és a szabadelvűpártot, hogy ha már nem is a szabadelvűpárt, legalább a szabadelvűség kívánalmaira tekintettel legyenek, s ne mulasztják el azt, a mit a parlamentarizmus politikája minden öntudatos, s elveiért lelkesülni tudó s elveinek diadalát óhajtó kormány- és párttól megkövetel.

Gróf Szapáry Gyula miniszterségének utolsó szakától kezdve, különösen a Wekerle-kabinet egyes reszort-miniszterei kinevezéseikkel igen gyakran nem a szabadelvűség, hanem a retrográd-irány híveit s embereit tüntették ki, s egyes helyeken a szabadelvűpárt gyengítését idézték elő.

A dunántuli viszonyokat a Wekerle-kabinet egyes miniszterei épen nem ismerték, — engedték a megyei klikkek uralmát s az antiliberalis gentry befolyását a művelt demokrácia hátrányára kifejlődni.

Voltak s vannak főispánok, a kik a szabadelvűpárt szervezésének előmozdításától iszonyodtak, azt hívnék, elég, ha a vadászó gentry-társaságok szabják meg a megyék politikai magatartását, s döntenek a megyei s gyakran az állami tisztviselők sorsa felett.

Valóban gunymosolyt keltett a hatalmas s antiliberalis gentrynél annak tudata, hogy volt miniszter, aki minden, sőt gyakran a jogos és okos információtól is iszonyodott, mégis az atyafiságos gentry gyakran épen a kormány közegére gyakorolt befolyása útján érvényesítette óhajait és akaratát.

Ezen eljárás igen sok helyen megtermette gyümölcsét.

Ha a vezér nem törődik a hadsereggel, a hadsereg se fog lelkesedni a vezérért, a zászló becsületéért.

Mindazok, a kik elveikért lelkesedtek, s hittek a demokratikus eszmék hódításában, szomorúan győződtek meg arról, hogy nálunk se a társadalom nagyrészében, se a politikai pártokban, se a kormányok egyes tagjaiban nincs demokratikus szellem.

Oly boldog a lateiner és a középosztályokból felkapaszkodott nagyság, ha egy előkelő gróf erdeiben, ha csak a főerdésze körében is vadászhat.

A kaposvári uradalom bérlete nem hoz jövedelmet a bérlet banknak, de híressé lett arról, hogy a bérlet vezérférfiai által rendezett vadászaton országos emberek vesznek részt s csinálnak böles politikát.

Mert az elbizakodott gőg még soha nem egyenlő a férfias meggyőződés s az elvi önállósággal.

Kormányunk és a szabadelvűpárt tanulhat a néppárttól.

A néppárt első sorban a maga embereire van tekintettel, itt minden egyes mindnyájára, s mindnyájára az egyesre gondol.

Hogy a néppárt vezetői az agitációknak minő fegyverével küzdenek, arról legközelebb.

Andorka Gyula.

Pánszláv lutheránusok és a „néppárt“*)

A liptómezei ág. ev. esperesség felügyelője **Bobrovniczky László** nyug. kir. ügyész f. hó 9-ikére a megye székhelyére **Liptó-Szent-Miklósr**a értekezletre hívta össze az esperesség összes egyházi felügyelőit a végből, hogy az ugynevezett „néppárt“ agitációjával szemben állást foglaljanak. — Liptóvármegyében ugyanis október hó végén ejtettek meg a törvényhatósági bizottsági tag-választások, mely alkalommal **Rózsahegy** és **Német-Lipese** városokban túlnyomó többséggel 10 néppárti ember meg lett választva. — A papoknak ezen, katolikus községekben kivívott győzelme arra bátorította fel őket, hogy féktelen agitációjukkal felső Liptó lutheránus községeiben is próbát tegyenek, úgy hogy különösen **Csorba** és **Bocza** községekben sikerült is nekik bizonyos mozgalmat előidézniük. — Ez volt indító oka a fentemlített konferenciának, melyen az egyházmegye majdnem valamennyi felügyelője megjelent. — Ezek közül többen kijelentették, hogy az ugynevezett néppárt fészkelődését nem helyeslik és szükségesnek tartják az ellenmozgalmat, nehogy a lutheránus tót lakosság is hamis jelszavak által félre vezetve a néppárt szolgálatába álljon.

Ekkor szót emelt **Ruzsjak János** liptó-szent-miklósi ügyvéd, hibbei egyház-felügyelő, a liptói tót nacionalisták elismert vezére és kijelentette, hogy ő semmi tekintetben kezét nem köti és akció-szabadságát minden tekintetben fen akarja tartani, hogy ő első sorban tót, és csak másodsorban lutheránus, és ebből következtetve azon politikai párthoz fog csatlakozni, melynek programjában a tótok nemzetiségi aspirációi leginkább vannak figyelembe véve, ennél fogva ő semmiféle néppárt-ellenes mozgalomhoz nem járul.

Ezen kijelentés élénk világot vet a nemzetiségeklakta megyékben fenforgó viszonyokra, és valószínű, hogy a néppárti kath. papság és a pánszlávok közti szövetség titkos fait-accomplí. — „Sage mir, mit wem du ungehst und ich werde dir sagen wer du bist.“

A megye liberális partja eddig békésen aludta boldogok álmát, melyből most már, a rózsahegy vereség folytán, úgy látszik felocsudott s a szabadelvű választók, belátják a szervezkedés szükségességét. Bár csak ne lenne késő!

Politikai szemle.

Belföld.

A ságrábi botrányhősöket elítélték. Nov. 16-án d. u. 2 óraker hirdették ki az ítéletet, melyhez a vádlottakat nem eresztették. **Radics** főcinkos és felbujtó 6 havi, **Dörvald**, **Balaski**, **Vidrics** öt havi, a két **Frank** — Vladimir és Iván — négy-négy havi börtönre ítéltettek. (Ez utolsónak talán enyhítő körülménynek tudták be a magyar vasuti alkalmazottak általi elpáholtságukat.) Négy vádlottat felmentettek; a többit 2—3 havi fogházra ítélték. A költségeket egyetemleg tartoznak viselni. A kihirdetésen nagyon sokan jelen voltak, de botrányos óvációkkal most hallgatni jónak látták; az ott felállított két század katonaság és nagyszámu rendőrség megtette a hatást, nehogy a heves indulatok kitörésben nyilatkozzanak. — Ezzel hát már elég van téve a megsértett magyar állami tekintélynek, aztán lehet napirendre térni az egész felett. Még csak azt se lássuk meg, hogy a most rövidet huzott kicsapott diákoknak nagyban gyűjtik a vigasztaló adakozásokat, s a segélyadók közt elől szerepel: — **Strossmayer** püspök. — S ez azoknak a botrányhősöknek tetteit nem látja el helyesléssel, elítéltetésüket kárhóztatással? A nekik adott pénzbeli jutalom nem államellenes cselekmény és nyílt packázás-e az államhatalommal? Bizony . . . veszett politikai erkölcs ez és nagy vakság vagy szándékos politikai hazugság azt mondani, hogy minden jól van. A gyermekesiny — mézes bábót kapott a gyönyör-

*) E nagyérdékű sorokat, melyekre kiváló mértékben hívjuk föl olvasóink figyelmét, lapunk egy felvidéki barátja s ezutánra rendes levelezője írja.

ködő szülőktől, kik ez által akaratukat fejezik ki, hogy a produciót minél többször lássák. Hadd nevéssen rajta Magyarország, e modern Diogenes, midőn éretlen fekének sával dobálják; más állam adna nekik hozzájuk illő jutalmat, — mely alaposan elvenné a kedvüket azoktól a gyermekesinyektől.

Oldh vármegye lesz a legközelebbi megyebizottsági tagválasztások eredménye szerint *Hunyadvármegye*, hol sikerült a tulzó oláhoknak jelöltjeiket széleskörű agitáció kifejtésével minden kerületben megválasztatniok.

A nyitrai mandátumban a bíráló bizottság jelentése nyonán *Janicsot* a ház nov. 16-án végleg igazolta.

A nemzeti párt szervezése. A nemzeti párt a Kassán megkezdett pártszervezést legközelebb az ország többi részeiben is folytatni fogja. Minden nagyobb kerületi középpontban meg fog jelenni Apponyi Albert gróf táborkara élén, hogy személyesen intézze a pártszervezés ügyét.

A facségi mandátum. Harkányi Frigyes bárónak mandátumáról való lemondása folytán csak a legrövidebb időre maradt a facségi kerület képviselő nélkül: Graenzenstein Béla pénzügyminiszteri államtitkárt ellenjelölt híján, egyhangulag fogják megválasztani.

A stomfai kerületben a kormánypárt pozíciója egyáltalán nem mondható kecsesgőtnök; ellenjelöltől a néppárt fog gondoskodni, mely egész Pozsonymegyében erős; Stomfán pedig már csak azért is nagy kilátásai vannak, mert a kerületben lakó fővezérek, Pálffy Miklós herceg, Károlyi Alajos gróf a kormány jelöltje ellen mindent elkövetnek, sőt a malackai ferencendi klostrot sem lehet számításán kívül hagyni. A néppárt központi irodája már leküldte bizalmi férfiát a kerületbe.

A zágrábi szerb templom ellen tüntetőket három-négy heti fogházra ítéltek. Nekünk azoknak a deákoknak botrányos viselkedéséből a törvény irányában, s a zágrábi nők tüntetéséből — úgy látszik, hogy az ítélettel nincs reparálva a zágrábi botrány, hanem még új alkalom adatott a botrány folytatására.

A debreceni szabadelvűpárt e hó 17-én tisztújító közgyűlést tartott, melyen elnöknek Lengyel Imre nyug. törvényszéki bírót, alelnököknek pedig Joó István ev. ref. tanítóképezdei igazgatót és Márk Endre ügyvédet választották meg.

Külföld.

Boris herceg áttéréséről azon hirt hozták forgalomba, hogy abba már a pápa is beleegyezett. Most ezt a beleegyezést csak a gör. kath. egyházba áttérésre szállítják alá. De ez utolsónak nincs értelme, mert azt tudja mindenki, hogy a bolgár nemzet közt a gör. kath. vallás- és egyháznak sem tekintete, sem terjedelme nincs, s hogy az a r. kath. uniónál fogva az egyház fejének a pápát ismervén el, annyira eltávolodott az orthodoxok egyháztól, hogy az arra való áttérés egyáltalában nem elégítené ki, kivált most, az orthodoxok egyház feje — a cár — kedvtelése kielégítésében tetelző bolgárokat.

Irodalom, művészet.

A debreceni „Csokonai” kör e hó 17-én este 6 órakor tartotta első felolvasó és zeneestélyét az „Arany Bika” dísztermében, diszes hölgyközönség jelenlétében. A szépem igen szépen, az erősebb nem aránylag csekély számmal volt képviselve. Az ünnepélyt Rácz Károly zenekara nyitotta meg. A városi dal-egylet Hites Lajos vezetése alatt Zimai „Honfi dalát adta elő általános hatás mellett. Göressy Kálmán megnyitó beszéde a kör és a debreceni társadalom kulturális feladatai közül emelt ki néhányat, ezután Balogh Ferencz tartott nagy tanulmányra valló szabad előadást az irodalom és könyvnyomtatás kezdetéről Debreczenben. Varga Bálint főisk. tanár „Istentelen Pál” c. balladát olvasott fel, Mándoky Béla pedig Könyves Tóth Kálmánnak „A tudós kisasszony kalandja” című elbeszélését olvasta fel. A felolvasó estélyt társas vacsora követte, melynek végeztével kezdetét vette a

táncz. A „Csokonai”-kör egészséges alapeszmén nyugvó kezdemény; ily körre oly intelligens városnak, mint Debrecen, föltétlen szükség van. Vajha mielőbb azzá fejlődne Debrecenre, mint a „Széchenyi”-kör Eperjesre amivé lett — irodalmi, művészeti életének központjává.

Dr. Bartha Bédát, lapunk felelős szerkesztőjét a M. T. Akadémia könyvkiadó bizottsága megbizta Laveleye Emile „De la Propriété et de ses formes primitives” című művének magyarra fordításával. A fordításhoz dr. Pulszky Ágost fog előszót és jegyzeteket írni.

Közgazdaság.

A tőzsde és Magyarország.

Magyarország mlként a Kárpátok hegyláncza által geografiailag határolt államot képez: akként nemzetgazdaságilag is magára utalt terepnum, melyre nem folynak be sem emelőleg sem döntőleg a külföldi nagy rázkódások.

Magyarország kiválólag földművelő állam: ennek fejlődése, vagy hanyatlásától függ jó vagy rosszlete: ez által emelkedik ipara és kereskedelme is. Mert ha földművelése pang: megérzi azt az ország életének minden tényezője, honnan merítik mindazok életerejüket, mint az állati test organizmusa zavarba sőt veszélybe jut, ha a szív, a vér keringés e központja beteg.

Magyarország életmenetét épen ezért még eddig nem zavarta az a nagy hatalom, mely uralja a tulcivilizált nagy országokat, — a tőzsde: ez a rendkívül érzékeny, ez a szeszélyes bálvány mely előtt hódolnak a pénzhűhászlat, kockázat nyugtot nem ismerő, nem élvező láb-beteg milliói. Magyarországot egészséges organizmusa még eddig megővta a tőzsde-spekálációk kinszenvedéseitől. Nem emelkedhetett, s nem is emelkedik a pénzvltág irányzójává; de nincs is kivéve a pénz-válság iszonyu rázkódásainak, a derute groteszk jelenteinek, melyek e napokban is a nagy tőzsdékkel dicsekvő, külsőrszágokban szánalmas és nevelőséges rángatózásokba hozták — a száz — meg száz milliók vesztés játékosait.

Magyarországot földje, ez áldott édes anya gementi — a milliók és százmilliókat nyerő-vesztő tőzsdeshullámszától. Nem érzi a nyer-vágy kielégítésének égbemelő természetellenes kéjelgését, de nem szenvedni a veszteség pokoli kínjait sem. Megtalálja mindig az édes anya kebléből táplálékát, szükségleteit: a gazda; nyers-terményeiből munka eszközeit: — az ipar; e kettő produktumaiból foglalkozása feltételeit: — a kereskedés.

Egyszerű nagy ambíciók nélkül való élet ez, de nagy rázkódásoktól ment - a folytonosságot és biztosságot megadó egészséges élet.

A mi a tőzsdei életben Magyarország fő és szék-városába Budapestn, tőzsdei cím alatt bevide van, az szerencsére még a külföldi tőzsdékéhez viszonyítva — csak alig tetsző mozgás. Hisszük, reméljük, hogy sohasem is lesz nagymérvű. Nem Magyarországra való, ne is honosodjék meg; maradjon az, a mi: — idegen importatum. Aki behozták azok sem a magyar vérből veték származásukat. A mit a tőzsdén nyerne — legyen, övök a tőzsde veszteségeit is — érezzék ök. Magyarországot nem zavarta meg eddig, ne zavarja ezután se a tőzsdei lábbetegség.

De hogy pusztító hatását ne is éreztethesse, hogy a magyar népet meg se is kapja ez a jellemével meg nem egyező, de azt megmontani képes kóros állapot: a kormánynak kellene örködni a tőzsde játékok felett, megkeresni és alkalmaznia a módot, hogy a tőzsdének erkölcsi és életromboló hatását megátolni lehessen, miként a házárd kártya-játékok hatását a törvényes tilalom által ha nem tudja is egészen megsemmisíteni de mérsékelni képes annyira, hogy legalább ritkábban üzi nyilt arczátlan merészséggel pedig épen nem üzi rombolásait. S valjon a hovatovább nagyobb alkalmazást vevő tőzsde-játékok, s löverseny kockázatok nem rombolják a nemzeti jellemet az egyszerű jó erkölcsöket? „mely ha megvész — Róma ledől s rabigába görbed.” Caveant Consules nequid respublica detrimenti capiat.

A börze-deroute meghozta áldozatait. *Freund* Ferdinand a *Klinkstein* Ernő bankházának és a „*Neue Fortuna*” című lapnak ögököse *Bécsben*; *Rittmatter*; ögynök *Freiburgban*; *Lindenau* dugazdag ögynök *Berlinben* öngyilkosok lettek.

A tőzsde-deroute jeleneteit, melyek minden igazolás nélkül a budapesti tőzsdén is rendkívüli panique s milliók elvesztésében nyilatkoztak — elmondva a „*Pester Correspondenz*” — azon vigasztaló tényt konstataja, hogy az európai tőzsdék pénzügyi egészségesedése és erősödése Budapestn vette kezdetét, az által, hogy *Kornfeld* — a magyar ált. hitelbank igazgatója A bbáziából Budapestre jöven, ő és Lukács pénz-

ügyminiszter értekeztek avégett hogy a budapesti piacot megmentsek s e tekintetből megállapítsák az eszközöket. S amit sem *Salisbury* megnyugtató, sem *Gulochowszki* a hataimok egyetértéséről közrebocsátott nyilatkozatai nem voltak képesek észközölni: — sikerült *Kornfeldnek* azzal elérni, hogy a budapesti tőzsdén kijelentette, melyszerint mérsékelt kamatláb és csekély pótlékletét mellett, minden neki ajánlott értékpapírra kölcsönt ad, a napi árfolyam erejéig. *Kornfeldnek* ezen kijelentését nagy örömmel fogadták, s a többi bankok is követésére ajánlkoztak. A példa befolyásolta a bécsi s berlini tőzsdét is; s most már nyugodtabban tekintenek a keleti kérdés békés elintézése elé. Ha ez így van, akkor *Kornfeld* bankigazgató, habár késve is hálára kötelezte a tőzsdéket; s még megérjük, hogy a budapesti tőzsdé irányadó tekintélyre tesz szert a pénzvilágban, amelyet a jó siker könnyen megbódít. Talán ennek eredményeül tekinthető az is, hogy már 16-án a tőzsdén a hausse irány tetemes áremelkedésben viszatért.

Szerkezsőti üzenetek.

H—cs. S—r. urnak *N. P—ó.* A tudósítás megkésétt, már akkor egy másik terjedelmesebb volt kisedve és közölve. De különben a szives figyelmet köszönöm. **Sz—cs. J—f.** urnak *G—a.* A reformációi emlékvess elkésve érkezett, pedig alkalmi dolgoknál az alkalomszerűség a fő. **N—gy. I—u.** urnak *H—s.* A felszólalás meg fog jelenni. Lapuuk mellék tekintetek nélkül igyekszik keresni az igazságot. **Felvid. tudósító.** A pánszláv lutheránusok viselt dolgairól szóló tudósítás szinte szenzáció számba megy s az egyházipolitikai ellenzék, igaz magyar érzelmű tagjai megláthatják hogy mily társaságba kerültek. A további tudósításokat is érdekel várjuk.

Kiadóhivatali üzenetek.

Antal Gábor urnak. *Ács* 1 frt jul. aug-ra, 2 frttal pedig ez év végeig van rendezve az előfizetés. **Batta Ignác** urnak *Nyiregyháza.* Az előfizetés most febr. végeig rendben van. **Görömbei Péter** urnak *N-Kálló.* A 3 frtból 1 frt jul. aug-ra, 2 frt ez év végeig számítva. A szives üdvözetlet köszönöm s hasonlóval szívemből viszonzom. **Scholcs Andor** urnak *Maskova.* A 4 frt 50 krból 3 frt márc. — augusztus hónapokra utófizetés; 1 frt 50 kr. pedig szept. okt. nov. hóra szól.

Karácsonyra

ajánlunk **arczképeket**, melyek fotografiák után **olajfestéssel vásonra** készítettnek általunk és melyek különösen tetszetős kivitelük, a fotografiához hű hasonlóságuk és tartósságuk folytán kitünőek.

Société de Photominature,
Bécs, I. Kürtnering 14 szám.
cs. és k. Toscanai nagyhercegi és kir. Württembergi udvari szállítók.
Magyar levelezés.

„Hazai és külföldi
Bank jelzálogkölcsön K.”

Budapest, Kerepesi-ut 65. II. em. 24.

40 évi 5½%, 50 évi 5% törlesztési kölcsön földbirtokokra, vidéki házakra és telekekre. Malmok és gyárak 32 évre 6% amortizáció uton 6% mellett.

Személy hitel ¼évi törleszté re 6—7%, egész 10,900 frtig pontos lebonyolítása.

Fried Illés
Hazai és külföldi Bank jelzálog kölcsön K.
Budapest, Kerepesi-ut 65. sz.

Telefon 57-94.

Erdélyrészi bortermelők

raktára

Weiszbürg József

BUDAPESTEN,

VIII., József-körút 33.
(Rákóczy-térrel szemben.)

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy természetes hegyi borok; rizling, muskatály, csemege és asszu borokat tartok raktáromban azonkívül cognac rum, szilviorium, barack-palinka barack-ikör, mindennemű bel- és külföldi pezsgőt és liköröket.

Megrendelések pontosan és díjmentesen házhoz szállítva eszközöltek.

Transitó pincék: Bpest Promontor.

GOTTSCHLIG AGOSTON

József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállítója.
Fülöp szász Coburg-Gothai herceg ő kir. fensége szállítója.

Sürgönycim: Gottschlig Budapest.

TELEFON 57-58

tea, rum és cognac

nagykereskedő

BUDAPEST.

Központi iroda: IV., Váci-utca 4-dik szám.

RAKTÁRAK:

IV., Váci-u. 6. sz. a „Mandarinhoz“ VI., Andrassy-ut 23. „Hong-Kong“ városához
a Városház-tér mellett. a kir. opera átellenében.

IV., Egyetem-té, Egyetem-utca sarkán, a „Japan nőház“

Kiviteli pincék:

X., Kőbánya, Füzér-utca 9. szám.

Bizományi raktár

DEBRECZENBEN: GERÉBY FÜLÖP urnál.

Közvetlen behozatalu valódi kínai és orosz karaván-teák, Jamaica, Brazília és Cuba-rumok, francia cognacok, likörök a legfinomabb minőségben, eredeti csomagok és palaczkokban, eredeti árak mellett.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

PSEPHOFER J.-féle

gyógyszertár,

BÉCSBEN, I. KER., SINGERSTRASSE 15. SZ. ALATT „ZUM GOLDENEN REICHSAPFEL“.

Vértisztító labdacok, ezelőtt általános labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacok csodás hatásukat észszeresen be nem bizonyították volna. Évtizedek óta ezen labdacok általános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitűnő háziszorból készlet nem volna található.

Számtalan orvos által ezen labdacok háziszorból ajánlatnak és ajánlattak minden oly bajknál, melyek a rossz emésztésből és székrekedésből erednek; mint epe-zavarok, májbajok, kólika, vértulások, aranyér, béltétlenség s hasonló betegségeknél. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitűnő hatással vannak véréhez és az abból eredő bajknál is: így sápkórnaál, idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztító labdacok oly könnyen hatnak, hogy a legcsekélyebb fájdalmakat sem okozzák és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül is bevehetők.

A számtalan hálaíratból, melyet a labdacok fogyasztói a legkülönbözőbb és legnehezebb betegségeik után egészségök vissza nyérése folytán hozzánk intéztek, ezen helyen csakis néhányat említnék azon megjegyzéssel, hogy mindenki, a ki ezen labdacokat egyszer használta, meg vagyunk győződve, hogy azokat tovább fogja ajánlani.

Köln, 1893. április hó 30-án.

Tisztelt Pserhofer ur! Legyen oly szives és küldjön nekem ismét 15 tekercset az ön felülmulhatatlan vértisztító labdacsaiból utánvétellel. Fogadja ez uton is legmélyebb köszönetemet labdacsa csodahatásáért.
Maradok teljes tisztelettel Pawlistik Ferencz, Köln, Lindenthal.

Harsche, Földnik mellett, 1887. szept. hó 12-én.

Tekintetes ur! Isten akarata volt, hogy az ön labdacsa kezeim közé kerültek, melyeknek hatását ezennel megírom: En gyermek ágyban meghűltem, olyannyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni és bizonyára már a holtak közt volnék, ha az ön csodálatra méltó labdacsa engem nem mentettek volna meg. Az Isten áldja meg Önt ezért észszer. Nagy bizalmam van hogy ezen labdacok engem is tökéletesen ki fognak gyógyítani, a mint már másoknak is egészségük visszanyerésére segítségül szolgáláltak.
Knifcz Teréz.

Bécs-Ujhely, 1887. november 9-én.

Mélyen tisztelt ur! A legforróbb köszönetemet mondok ezennel Önnek 60 éves nagynémem nevében. Az illető öt éven át szenvedett gyomorhurutban és vízkórságban, már életét is megunta, melyről egyébként le is mondott, midőn állandó használata folytán tökéletesen kigyógyult.
Legfőbb tisztelettel Weinczettel Jozefa.

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1889. márcz. 27-én.

Tekintetes ur! Alulírott ismétlen kér 4 csomagot az Ön valóban hasznos és kitűnő labdacsaiból. El nem mulaszthatom legnagyobb elismerésemel kifejezni ezen labdacok értéke felett és azokat, ahol csak alkalmam nyílik, a szenvedőknek legmelegebben fogom ajánlani. Ezen hálaíratom tetszésérnti használására Önt ezennel felhatalmazom.
Teljes tisztelettel Hahn Ignác.

T. ur! Felkérem, miszerint az ön vértisztító labdacsaiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni sziveskedjék. Csakis az Ön csodálatos labdacsaiknak köszönhetem, hogy egy gyomorhajtól, mely engem öt éven át gyötört megszabadultam. Ezen labdacok nálam sohasem fognak kifogni, s midőn legforróbb köszönetemet kifejezem, vagyok tisztelettel Zwickl Anna.

Ezen vértisztító labdacok csakis a **Pserhofer J.-féle** az „arany birodalmi almáhor“ **csiszott gyógyszerárban, Bécsben, I. Singerstrasse 15. sz. a.** készítettnek valódi minőségben, egy 15 szem labdacot tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag melyben 6 doboz tartalmazzatik 1 frt 5 krba kerül; bérmentelen utánvételi küldésnél 1 frt. 10 kr. egy csomagnál kevesebb nem küldetik el.

Az összeg előbbi beküldésénél (mi legjobban posta-utalványon eszközöltetik) bérmentes küldéssel együtt 1 csomag 1 frt 25 kr, 2 csomag 2 frt 30 kr., 3 csomag 3 frt 35 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr., és 10 csomag 9 frt 20 krba kerül.

N.B. Nagy elterjedésük következtében ezen labdacok a legkülönbözőbb nevek és alakok alatt utánoztatnak; ennek következtében kéretik **csakis Pserhofer J.-féle vértisztító labdacokat követelni és csakis azok tekint-**

hetők valódiaknak, melyeknek használati utasítása a Pserhofer J. névalírással fekete színben és minden egyes doboz fedele ugyanazon alírással vörös színben van ellátva.

Bernhard-féle alpesifü liqueur Bernhard W. O.-tól Bregenzben. $\frac{1}{4}$ üveg 2 frt 60 kr. $\frac{1}{2}$ üveg 1 frt 40 kr. $\frac{3}{4}$ üveg 70 kr.

Amerikai köszvénykenőcs gyors és biztos hatásu legjobb szer minden köszvényes és csuzos bajok, u. m.; gerincz-agybántalom, tagszagatás, ischias, migraine, ideges fogfájás, főfájás, fülzsongatás stb. stb. ellen. 1 frt 20 kr.

Tannochinnin hajkenőcs, Pserhofer J.-től Évek hosszú sora óta való a legjobbnak elismerve. Egy elegánsan kiállított szelencével 2 frt.

Általános tapasz, Stendel tanártól, Útés és szurás által okozott sebeknél, mérges daganatoknál, ujjkucacz, sebes-vagy gyuladt mell vagy más ily bajknál mint kitűnő szer lön kipróbálva. 1 tégely 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Fogbalzsam Pserhofer J.-től. Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre, mint legbiztosabb szer elismerve. 1 köcsöggel negyven krajczár bérmentve 65 kr.

Utifüedv, egy általánosan ismert kitűnő háziszor, hurut, rekedtség, görcsös, köhögés stb. ellen, egy üvegeske 50 kr., 2 üveg bérmentve 1.50.

Élet-eszencia (prágai csöppek) megrottott gyomor, rossz emésztés és mindennemű altesti bajok ellen kitűnő háziszor, 1 üvegesével 22 kr., 12 üveg 2 frt.

Általános tisztító-só Burloch A. W.-től. Kitűnő háziszor a rossz emésztés minden következményei, u. m.; főfájás, szédülés gyomorgöres, gyomorhév, aranyér, dugulás stb. ellen. 1 csomag ára 1 forint.

Angol csodabalsam, egy üveg 50 krajczár, egy kis üveg 12 krajczár.

Por a lábizzadás ellen. Ezen por megszünteti a lábizzadást s azáltal képződő kellemetlen szagot, épen tartja a lábhelet és mint ártalmatlan szer van kipróbálva. Egy dobozzal 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Golyva balsam, kitűnő szer golyva ellen. Egy üveg 40 kr, bérmentes küldéssel 65 krajczár.

Stoll-féle Kola-készítmények. Kitűnő szer az idegek erősítésére gyomorbajok esetén s a végbél megbetegedésénél. 1 liter Kola Elixir, vagy bor 3 frt. — $\frac{1}{2}$ liter 1 frt 60 kr. — $\frac{1}{4}$ liter 85 kr. Császár — Kola — Elixir palaczkokban 5 frt 50 kr. — 3 frt. — 1 frt 60 kr.

Mia-Poko, kitűnő szer egyoldalú **fejféjás, fogféjás, rheuma** stb. ellen.

Ezen itt felsorolt készítményeken kívül, az osztrák lapokban hirdett összes bel-és külföldi gyógyszerészeti különlegességek raktáron vannak és a készletben netán nem levők gyorsan és olcsón megszerelhetnek. — Postán megrendelések a leggyorsabban eszközöltek, ha a pénzüsszeg előre küldetik; nagyobb megrendelések utánvétellel küldetnek. Bérmentve csakis oly esetben történik a küldés, ha az összeg előre beérkezik, mely esetben a postaköltségek sokkal mérsékeltebbek. Budapestben kapható: **Török** József gyógyszerész urnál Király utca 12 sz.